

Startnotitie

Cultuurnota 2012 -2018

= concept =

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	3
1. INLEIDING	4
2. ONTWIKKELINGEN CULTUURBELEID	5
3. EEN VERANDERENDE ROL	6
4. THEMA'S IN CULTUUR	8
4.1 Cultureel erfgoed	8
4.2 Cultuur in een aantrekkelijke regio	11
4.2.1 Utrecht 2013 en 2018	11
4.2.2 Festivals	12
4.3 Kennis en creativiteit	13
4.3.1 Bibliotheken	13
4.3.2 Cultuureducatie	14
4.3.3 E-cultuur	15
4.4 Cultuur en ondernemerschap	17
4.4.1 Programma cultureel ondernemerschap: Creativiteit en Innovatie	17
5. VOORTGEZET BELEID	19
6. PROCES NAAR EEN NIEUWE CULTUURNOTA	20

1. Inleiding

De provincie Utrecht ontwikkelt zich tot een grote en krachtige regio met naar verwachting 1,4 miljoen inwoners in 2040. De opgave is om stad en regio blijvend leefbaar en aantrekkelijk te houden voor bewoners, bezoekers en bedrijven. In het strategiedocument *Utrecht 2040, samen zorgen voor een duurzame en aantrekkelijke regio, van strategie naar uitvoering (2010)* hebben wij 'cultuur' en 'aantrekkelijkheid van stad en landschap' benoemd als kernkwaliteiten van de provincie Utrecht. Er is een hoogwaardig aanbod van cultureel erfgoed in het landelijk gebied en van culturele evenementen in het stedelijk gebied. De in Utrecht 2040 benoemde kernkwaliteiten dragen ook in hoge mate bij aan de aantrekkelijkheid van Utrecht voor bedrijven.

Aanleiding

In het Coalitieakkoord 2011-2015 *Focus, vertrouwen, oplossingsgericht* staat dat wij heldere keuzes willen maken - onder meer op het terrein van cultuur. Het doel van deze notitie is te komen tot richtinggevende keuzes, die hun uitwerking krijgen in de cultuurnota. De huidige cultuurnota 2009-2012 *Cultuur is kracht*, wordt daarom versneld opgevolgd. Voor de nieuwe cultuurnota richten we ons op het jaar 2018 als horizon, omdat Utrecht zich voor dat jaar kandidaat stelt als Culturele Hoofdstad van Europa.

2. Ontwikkelingen cultuurbeleid

Niet alleen de provincie herijkt haar cultuurbeleid. Ook gemeenten en het rijk zijn bezig hun rol en positie op het culturele domein te herdefiniëren. Hieronder schetsen we kort de landelijke context waarbinnen we onze provinciale keuzes plaatsen.

Rijksbeleid

De landelijke modernisering van de monumentenzorg (MoMo) zal de komende jaren de positie van erfgoed in de ruimtelijke ontwikkeling verstevigen. Gemeenten worden verplicht in hun bestemmingsplannen cultuurhistorische waarden expliciet te benoemen en de middelen voor monumentenzorg worden meer gebiedsgericht ingezet. In de concept-AMvB Ruimte krijgen de provincies de taak om door het rijk aangewezen erfgoed van universele waarde in medebewind te borgen en binnenkort ligt in de Tweede Kamer het plan voor om € 20 miljoen rijksmiddelen voor restauratie via de provincies te matchen en te verdelen.

Er is een Bibliotheekwet in voorbereiding. Hiermee zal een verschuiving van onder andere de fysieke naar een digitale bibliotheek worden bewerkstelligd. Ook heeft OCW plannen om het omroepbestel te veranderen. Dit zal gevolgen hebben voor de positie en werkwijze van de regionale omroep.

Sinds 2009 verdeelt het rijk haar beleid in een basisinfrastructuur (instellingen rechtstreeks gesubsidieerd door het ministerie van OCW), projecten en subsidies via landelijke fondsen en samenwerking met gemeenten en provincies in gezamenlijke programma's. Als vervolg op het landelijke programma cultuurparticipatie 2009-2012 heeft OCW de provincie verzocht om een nieuw programma voor cultuureducatie te matchen en vorm te geven.

3. Een veranderende rol

Het provinciaal cultuurbeleid is er op gericht om de aantrekkelijkheid van Utrecht te behouden en het gevoel van verbondenheid met de eigen omgeving te versterken. Wij willen hier zelf aan bijdragen vanuit gekozen verantwoordelijkheden, en ook bevorderen dat de samenleving daar aan bijdraagt en nieuwe maatschappelijke coalities ontstaan.

Visie

Cultuur heeft een sterke en positieve invloed op de samenleving omdat het bijdraagt aan innovatie en ontwikkeling, verbinding en verrijking en de kwaliteit van de omgeving. De provincie voelt zich (mede)verantwoordelijk voor het behoud en de ontwikkeling van cultuur als kracht van de samenleving en wil ervoor zorgen dat de bijdrage van cultuur aan de samenleving optimaal is. Wij vinden dat de inspirerende kracht van cultuur hard nodig is. Een innovatief en visionair cultuurbeleid kan ontwikkelingen in een samenleving zichtbaar maken en stimuleren en draagt bij aan economische en sociale doelstellingen. Cultuurbeleid kan ook helpen bij het geven van antwoorden op vragen in de ruimtelijke ordening en kan de culturele dimensie binnen provinciale vraagstukken aanwijzen en verder ontwikkelen.

Economische waarde

Utrecht is een sterke economische regio. Dit maakt de positie van Utrecht bijzonder en ook de opgave voor de toekomst: we willen onze (inter)nationale economische positie versterken onder behoud van het aantrekkelijke woonklimaat, inclusief de culturele voorzieningen en het cultureel erfgoed. Cultuur heeft een hoge economische waarde; het verhoogt de aantrekkelijkheid van Utrecht als woonomgeving en als vestigingsplaats van bedrijven. Dat vertaalt zich bijvoorbeeld in de grondprijzen. Een nauwere koppeling van het culturele veld met bedrijfsleven en het maatschappelijk veld biedt mogelijkheden tot verdere ontwikkeling.

Focus

We kiezen voor focus op die beleidsterreinen waar de provincie een uitgesproken rol kan en wil vervullen. Dit kan zijn vanuit een logische rolverdeling met andere overheden of door de schaalgrootte van een opgave. Of uit een nadrukkelijk keuze voor de rol die we willen vervullen door het geven van een impuls, inzet van onze expertise of regie op een proces. Uitgangspunten daarbij zijn:

- Kerntaak
- Wettelijke taak
- Afspraken met het rijk (en gemeenten)
- Bovenlokale functie
- Versterking kennisintensieve en creatieve economie
- Behoud van de aantrekkelijke regio

Speerpunten

Daarom hebben we in de volgende speerpunten in ons cultuurbeleid benoemd:

- Cultureel erfgoed als kerntaak, in samenhang onze kerntaak op het ruimtelijke domein;
- Festivals met een (inter)nationale uitstraling en de ambitie Culturele Hoofdstad 2018;
- Bibliotheken en regionale omroep;
- Cultuureducatie.

Dit betekent dat wij geen beleid meer zullen voeren op amateurkunst, beeldende kunst en podiumkunst. Gemeenten zijn de juiste bestuurslaag om op die gebieden de maatschappelijke behoefte en betekenis te beoordelen.

Met deze focus geven we invulling aan onze taakopvatting als provinciale overheid. We willen echter meer doen. In ons cultuurbeleid zal het stimuleren van maatschappelijke verantwoordelijkheid en van 'eigenaarschap' centraal staan: de provincie doet het niet (meer) alleen. We nemen onze verantwoordelijkheid specifiek daar waar een brede doelgroep wordt betrokken en er een bovenlokale impact is. In de breedte versterken we de culturele sector en helpen haar bij het uitbreiden van haar maatschappelijke allianties. Het versterken van ondernemerschap van cultuurproducenten en erfgoedeigenaren krijgt hoge prioriteit.

Deelt u de volgende richtingen om invulling te geven aan de veranderende rol van de provincie in het cultuurbeleid?

- Stimuleren van maatschappelijke verantwoordelijkheid en van 'eigenaarschap'.
- Alleen verantwoordelijkheid nemen daar waar een brede doelgroep wordt betrokken en er een bovenlokale impact is.
- Versterken van de culturele sector in de breedte.
- Het versterken van ondernemerschap van cultuurproducenten en erfgoedeigenaren.

4. Thema's in cultuur

Cultureel erfgoed is een van de vijf kerntaken van de provincie. Naast cultureel erfgoed kiezen we voor een aantal terreinen waar we als provincie een rol spelen, op basis van de in hoofdstuk 3 genoemde uitgangspunten. We rangschikken onze inzet onder vier thema's. Binnen de thema's draait het telkens om het versterken van de culturele sector, het verbeteren van de zichtbaarheid van en de participatie aan cultuur, cultuur als bijdrage aan een economische topregio en cultuur als middel om dialoog te stimuleren. Per terrein geven wij aan welke ontwikkelingen er zijn en welke mogelijke activiteiten wij zien.

4.1 Cultureel erfgoed

De doelstelling van het erfgoedbeleid is het behouden, zichtbaar en beleefbaar maken van cultuurhistorische waarden. Cultureel erfgoed draagt bij aan de bijzondere kwaliteit van de Utrechtse woon- en leefomgeving. Denk daarbij aan de bijzondere kwaliteit van het Groene Hart, van de Waterlinies en van de vele buitenplaatszones in deze provincie. Daarnaast is Utrecht rijk aan historische binnensteden. De opgave is niet alleen om erfgoed te behouden. Bij ruimtelijke ontwikkelopgaven, die we zowel in het landelijk als in het stedelijk gebied hebben, kan erfgoed ook als bijzondere kwaliteit worden benut en in het plan worden meegewogen. Dit geldt bijvoorbeeld concreet bij de verbreding van de A27. Agrarisch cultuurlandschap, historische buitenplaatsen, militair erfgoed en archeologie zijn de onderwerpen die in de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie worden verankerd.

We zetten de komende vier jaar actief in op de thema's buitenplaatsen en militair erfgoed.

Buitenplaatsen

Historische buitenplaatsen zijn de onbekende erfgoedschatten van Utrecht. In 2011 hebben wij een Uitvoeringsagenda Historische Buitenplaatsen 2012-2015 opgesteld. De blijvend hoge ruimtelijke druk leidt met name op de Heuvelrug tot verrommeling en het onzichtbaar worden van de kenmerkende ruimtelijke structuren van buitenplaatszones. De restauratieopgave is voor alle buitenplaatszones groot, vooral voor de groenstructuren. Het Fonds Erfgoedparels zal zich de komende jaren met name richten op buitenplaatsen.

Militair erfgoed

Het thema militair erfgoed is al langer een prioriteit. Diverse grote projecten en programma's bevinden zich in de uitvoeringsfase, zoals de Nieuwe Hollandse Waterlinie, de Grebbelinie en Fort Vechten/Fectio. Er dienen zich binnen het thema militair erfgoed ook nieuwe kansen aan, zoals de voormalige Vliegbasis Soesterberg en omgeving. Realisatie van deze ambities zal komende jaren plaatsvinden binnen het kader van de herijkte Agenda Vitaal Platteland. Crux daarbij is dat in de uitvoering erfgoeddoelen waar mogelijk samengaan met recreatie- en natuur-/landschapsdoelen. Waar mogelijk zal ook worden aangesloten bij bijvoorbeeld infrastructurele werken om win-winsituaties te creëren.

UNESCO-Werelderfgoed

Het Rijk heeft besloten om zowel de Romeinse Limes als de Nieuwe Hollandse Waterlinie op de voorlopige Lijst van UNESCO-Werelderfgoed te plaatsen. Komende jaren willen we onze ambitie, samen met andere overheden, formuleren en eerste stappen zetten op het proces van aanwijzing.

Nieuwe uitdagingen

Uitdagingen voor de komende jaren zijn het vormgeven van het publieksbereik met accent op het digitale domein en versterking van de erfgoedsector, opdat deze minder afhankelijk wordt van de overheid. Een binnen het erfgoed beleid belangrijke component van publieksbereik is ook erfgoededucatie voor schooljeugd. Het versterken van de erfgoedsector past binnen het thema cultureel ondernemerschap. Door betere samenwerking of fusies kunnen kwaliteit en efficiency worden verbeterd, bijvoorbeeld op het terrein van erfgoedbeheer. Wat betreft provinciale investeringen in monumentenzorg/herbestemming streven wij om deze te combineren met een kostendekkende exploitatie die publiekstoegankelijkheid garandeert.

Het Rijk bereidt een wijziging van de Archiefwet voor, waardoor de provincie een wettelijke verantwoordelijkheid krijgt voor Het Utrechts Archief (HUA). We zullen komende maanden onze visie hierop vormgeven en met voorstellen naar Provinciale Staten komen.

Beoogd effect

- Behouden en versterken van cultuurhistorische waarden in het landschap (ruimtelijke kwaliteit).
- Mensen kennen en koesteren het erfgoed in hun eigen omgeving (identiteit en 'eigenaarschap').
- Behoud en herbesteding van monumenten.
- Erfgoedorganisaties versterken hun maatschappelijk draagvlak (eigen inkomsten).

Inzet van provincie

- Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie 2013-2025 en Verordening
- Structuurvisie voor de ondergrond (inclusief beleidskader archeologie)
- Agenda Vitaal Platteland
- Fonds Erfgoedparels
- Uitvoeringsagenda Historische Buitenplaatsen 2012-2015
- (Opdrachten aan) Erfgoedinstellingen en uitvoeringsorganisaties
- Programma E-cultuur
- Vernieuwing publieksbeleid erfgoedinstellingen

Mogelijke activiteiten

- Speerpunt van het buitenplaatsenbeleid is het vinden van nieuwe samenwerkingsvormen en financieringsconstructies, waartoe om te beginnen in 2012 een aantal pilots/business cases zal worden uitgezet.
- Het Utrechts Archief actief betrekken bij het provinciaal beleid met betrekking tot E-cultuur, cultuureducatie en versterking van de erfgoedsector.
- Ambitie formuleren voor de definitieve nominatie van de Limes en de Nieuwe Hollandse Waterlinie als UNESCO Werelderfgoed in een plan van aanpak.

- Nieuwe Nationale Defensiemuseum op Soesterberg (opening gepland 2015) programmatisch koppelen aan Utrechts militair erfgoed in de omgeving.
- Efficiency en professionaliteit verhogen in de erfgoedsector door het verkennen van intensievere samenwerking tussen erfgoedbeherende instellingen, bijvoorbeeld in de vorm van een 'Utrechtse Trust' en/of in de vorm van gezamenlijke vernieuwing van het publieksbeleid.

Kunt u zich vinden in het voorstel voor het erfgoedbeleid?

- De keuze van prioritaire thema's, te weten: historische buitenplaatsen en militair erfgoed.

Deelt u de volgende richtingen om het erfgoedbeleid nader uit te werken?

- Vorm geven aan de nieuwe verantwoordelijkheid voor Het Utrechts Archief in een provinciale archiefvisie.

Inbedding van het archiefbeleid in het erfgoedbeleid is logisch, maar niet noodzakelijk op basis van de wetswijziging waarin de provincies verantwoordelijk worden gesteld voor beheer en ontsluiting van hun eigen archief. De wetswijziging brengt wel hoe dan ook kosten met zich mee voor de provincie. Aangezien er wel degelijk raakvlakken zijn met het erfgoedbeleid en samenwerking met Het Utrechts Archief daarin ook een duidelijke meerwaarde heeft (met name voor E-cultuur, publieksbereik en samenwerking erfgoed en bibliotheeksector) verdient het aanbeveling een provinciale archiefvisie te schrijven die is ingebed in het erfgoed- en bibliotheekbeleid.

- Inzet op de definitieve aanwijzing van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en Limes als UNESCO Werelderfgoed.

4.2 Cultuur in een aantrekkelijke regio

Aantrekkelijke steden en landschappen en het sterk zijn in kennis en cultuur maken de provincie Utrecht tot een aantrekkelijke regio. Aantrekkelijk voor mensen om te wonen en voor bedrijven om zich te vestigen. Hierin ligt de kracht van de regio.

4.2.1 Utrecht 2013 en 2018

De viering van de Vrede van Utrecht in 2013 en de kandidatuur voor Utrecht Culturele Hoofdstad van Europa in 2018 zijn twee provinciale ambities die helpen deze kracht van de regio te onderstrepen en verder uit te bouwen en dragen bij aan het nationaal en internationaal profileren van stad en provincie. Sinds 2003 zetten we samen met de gemeente Utrecht in op de versterking van de culturele infrastructuur in opbouw naar 2013 en 2018. Investerings die het imago van Utrecht als regio van kennis en cultuur versterken en het aantrekkelijk woon-, werk-, vestigings- en leerklimaat verder verstevigen. Utrecht is een knooppunt van Europa en wil verbinden. Met deze gedeelde ambitie van stad en provincie geven wij de komende zes jaar richting aan de investeringen.

Eerder hebben culturele hoofdsteden laten zien dat grote aantallen nationale en internationale bezoekers de stad en regio weten te vinden en dat deze bezoeken miljoenen aan inkomsten genereren. De economische betekenis is groot, 2013 en 2018 zijn 'stepping stones' in een brede stads- en regio-ontwikkeling met een culturele invalshoek. De Culturele Hoofdstad is een prachtige kans om duurzaam te investeren in kennis en cultuur.

Als Culturele Hoofdstad van Europa laat Utrecht de wereld zien hoe zij de sprong naar jonge en creatieve middelgrote stedelijke regio in Europa waagt. Hoe je én enorm groeit én je eigen karakter en lokale kwaliteit behoudt. Hoe je alle generaties en bevolkingsgroepen in stad en regio kunt meenemen in de snelle veranderingen. Cultuur is bij uitstek het medium om die veranderingen vorm te geven en om een beter begrip te krijgen van de wereld dichtbij en ver weg.

Beoogd effect

- Gebruik van kennis en cultuur bij de fysieke en mentale schaa sprong die stad en regio doormaken.
- Creatieve krachten krijgen een impuls, waaraan stad en regio hun economische dynamiek ontleen.
- Nieuwe verbindingen tussen cultuur, maatschappelijke organisaties, bedrijven en overheid, tussen stad en regio en tussen mensen.
- Nationale en internationale profilering van Utrecht als regio van kennis en cultuur

Inzet van provincie

- Sturing op de stichting Vrede van Utrecht bij de realisatie van een succesvolle viering van de Vrede van Utrecht in 2013;
- Sturing op de stichting Vrede van Utrecht bij de voorbereiding van een winnend bidbook voor denominatie voor Culturele Hoofdstad van Europa in 2018.

Mogelijke activiteiten

- Voor een brede regionale uitstraling van de Utrechtse kandidatuur voor 2018 willen wij met alle 26 Utrechtse gemeenten kijken hoe zij kunnen aansluiten op de ambities

Utrecht 2018 met programma-ideeën die de culturele diversiteit en rijkdom van de provincie Utrecht benadrukken.

- Wij willen een aantal plekken, landschappen en verbindingssassen specifiek onder de aandacht brengen als unieke plekken in de provincie:
 - De Utrechtse waterwegen (Kromme Rijn, Merwedekanaal, Eem en Vecht) als verbindingswegen tussen stad en regio, met een uniek waterlandschap kwaliteiten en rijk aan historie en cultureel erfgoed langs haar oevers.
 - De voormalige Vliegbasis Soesterberg.
 - De Nieuwe Hollandse Waterlinie.
 - De Utrechtse Heuvelrug, met haar unieke landschappelijke kwaliteiten en historische buitenplaatsen als de 'Tuin van Utrecht'.

4.2.2 Festivals

Utrecht beschikt over enkele festivals die nationaal en soms ook internationaal zeer gewaardeerd en gezaghebbend zijn. In het licht van de aanstaande nominatie voor de Culturele hoofdstad in 2018 zijn zij de vaandeldragers van de Utrechtse culturele sector, ook omdat festivals bij uitstek een brug slaan tussen kunst en het publiek. Wij hebben gekozen voor festivalbeleid omdat festivals met een (inter)nationale betekenis een brede uitstraling hebben en bijdragen aan een gunstig vestigingsklimaat, zowel voor bewoners en bedrijven als voor toeristen en dagjesmensen.

Beoogd effect

Met een stevig festivalbeleid dragen we bij aan de aantrekkelijkheid van de regio, voor bewoners, bedrijven en (cultuur)toeristen. Ook profiteert de regio financieel (horeca), zijn bewoners trots, worden zij cultureel verrijkt en is een festival een platform voor makers.

De doelen van het festivalbeleid zijn:

- De festivals die de provincie ondersteunt dragen in positieve zin bij aan het behoud van het vestigingsklimaat, het cultuuraanbod en het leefklimaat in de regio.
- Met het geheel van ondersteunde festivals wordt een globale presentatie gegeven van de bekendste kunstdisciplines ('voor elk wat wils') en de ontwikkeling van de kunsten. Zodoende slaan de festivals een brug tussen kunstenaars en publiek, tussen kwaliteit en kwantiteit.
- De festivals die de provincie ondersteunt hebben een (inter)nationale kwaliteit en uitstraling, dragen bij aan de versterking van de Utrechtse culturele infrastructuur en zijn onderdeel ervan, mede met het oog op de nominatie van Culturele Hoofdstad 2018.
- De samenwerking tussen de festivals wordt bevorderd op terreinen als marketing, innovatie, personeel, publieksonderzoek, educatie, om meer eenheid tussen de festivals te creëren, het profiel van Utrecht duidelijker voor het voetlicht te brengen en overheadkosten te drukken. Ook worden afspraken gemaakt over de samenwerking van de festivals met Vrede van Utrecht 203/UCH2018 en tussen provincie en gemeente Utrecht.

Inzet van provincie

Binnen het festivalbeleid dragen wij financieel bij aan enkele spraakmakende Utrechtse festivals. Daarbij willen wij de samenwerking tussen de festivals verbeteren.

Mogelijke activiteiten

- In samenspraak met de gemeente Utrecht uitvoeren van het festivalbeleid.

4.3 Kennis en creativiteit

Utrecht heeft een bloeiende kenniseconomie en een hoogwaardige creatieve (gaming)industrie. Een goed opgeleide bevolking en gerenommeerde kennisinstututen zijn hiervoor essentieel. Daarvoor is het van belang dat een basisvoorziening zoals de bibliotheek moderniseert en voor een brede doelgroep toegankelijk blijft. Ook is blijvende aandacht voor cultuureducatie noodzakelijk: voortdurend jonge mensen in contact brengen met cultuur als creatieve inspiratiebron. Cultureel bewustzijn is ook een voorwaarde voor een Utrechtse maatschappij die zich steeds internationaler profileert. Samenwerking met onderwijs, toerisme, welzijn, erfgoed en andere media is voor dit domein van meerwaarde. We zetten ook in op bibliotheken gezien de wettelijke verantwoordelijkheid en de bovenlokale rol die we vervullen. Op het gebied van cultuureducatie hebben we een bovenlokale verantwoordelijkheid en zijn er afspraken met het rijk.

4.3.1 Bibliotheken

De ontwikkelingen in de informatiemaatschappij zorgen voor een herijking van de positie en rol van de bibliotheken als publieke voorziening. Zo zal er een verschuiving plaatsvinden van een fysieke naar een digitale bibliotheek. Dit betekent niet dat de fysieke bibliotheek zal verdwijnen maar wel dat er mogelijk minder bibliotheekvestigingen zullen bestaan. In kleinere gemeenten heeft de bibliotheek vaak een spilfunctie, zowel in het culturele als in het welzijns- en erfgoeddomein. De samenwerking binnen de cultuurhuizen is hier een goed voorbeeld van.

Bibliotheken richten zich primair op:

- Informatievoorziening: bibliotheken stellen kennis en informatie breed beschikbaar.
- Informatiebeheersing: ze organiseren het aanbod zo dat de gebruiker er zijn weg in vindt.
- Dienstverlening: ze assisteren lezers bij de beantwoording van hun vragen.

Deze taken vereisen steeds meer deskundigheid.

Het provinciale bibliotheekbeleid is ingebed in een aantal wettelijke kaders. In de Wet op specifiek cultuurbeleid is aangegeven dat provincies verantwoordelijk zijn voor netwerkvorming (een provinciaal netwerk bestaat uit een provinciale bibliotheekcentrale en lokale netwerken) en het leenverkeer tussen de bibliotheken. In de Charter Bibliotheekvernieuwing – dat bovenop de taken zoals vastgelegd in de wet op specifiek cultuurbeleid komt - staat een aantal provinciale medebewindstaken. Deze worden nu in IPO verband uitgewerkt. Een deel van de taken zal structureel zijn en een deel tijdelijk, totdat het rijk en gemeenten deze taken zelf op kunnen pakken. Dit basispakket wordt in Utrecht uitgevoerd door de provinciale service organisatie (BiSC) en de Samenwerkende Utrechtse Bibliotheken (SUB). Op dit moment is een nieuwe bibliotheekwet in voorbereiding, waarin dit basispakket en de reguliere bijstelling daarvan zullen worden vastgelegd. Naar verwachting wordt deze in de loop van 2013 ingevoerd.

Beoogd effect

Een bibliotheeksysteem dat voldoende stevig is voor de toekomstige ontwikkelingen en kan inspringen op de behoeften in de maatschappij. Zowel op inhoud als op organisatie.

- De meest slagvaardige bibliotheekorganisatie: een bibliotheek die een breed publiek bereikt, doelmatig werkt en aantoonbaar waarde toevoegt aan het onderwijs, kenniseconomie, welzijn en de aantrekkelijkheid van de leefomgeving. De kern van het beoogde model is een gezamenlijke backoffice die ten dienste staat aan de vestigingen in de gemeenten en wijken. Wij gaan samen met gemeenten, met

regionale bibliotheken en het Bibliotheek Service Centrum op weg naar een verregaande samenwerking dan wel fusie tot één provinciale bibliotheek.

- Grotere kwaliteit en slagkracht: door een organisatievorm te kiezen waarbij onder andere ICT, transport en collectie-, marketing- en personeelsbeleid centraal georganiseerd worden. Wij willen, samen met alle partijen, toewerken naar een vitale en voor iedereen toegankelijke bibliotheek in de provincie Utrecht.

Inzet van de provincie

- Inzet (als financier en regisseur) op de fusie tussen regiobibliotheken en BiSC (Bibliotheek Service Centrum).
- Financier stelseltaken (bovenregionaal).
- Financier projecten voor vernieuwing en verduurzaming.

Mogelijke activiteiten

- De provincie zal het proces om tot een fusie van de regionale bibliotheken en de BiSC SUB/BiSC te komen intensief ondersteunen. Wij zijn regisseur in het bestuurlijke domein.
- De provincie zet zich de komende vier jaar in voor de ondersteuning van het uitvoerend bibliotheekwerk, waarbij wij stelseltaken en innovatie ondersteunen. Daarnaast zetten wij ons in voor provinciale netwerken en de aansluiting daarvan op het landelijk netwerk en voor de ondersteuning van de implementatie van landelijk overeengekomen innovaties.
- De provincie zal verbindingen tussen het bibliotheekbeleid en andere domeinen bevorderen. Zoals is de verbinding met cultuureducatie (mediawijsheid). Daarnaast is de koppeling tussen de digitale bibliotheekcontent met de erfgoedcontent (met name archiefmateriaal) evident. Ook hebben bibliotheken een belangrijke rol bij de ontsluiting van dit erfgoed (e-cultuur). En bij het publieksbereik voor Utrecht 2013 en 2018 kan de bibliotheek met haar circa 65 vestigingen, netwerk en infrastructuur een rol spelen.

4.3.2 Cultuureducatie

Cultureel bewustzijn is in de eenentwintigste eeuw een kerncompetentie. Ook het omgaan met (culturele) verschillen wordt ten gevolge van internationalisering en migratie steeds belangrijker. Historische kennis als onderdeel van een gezamenlijke identiteit draagt daaraan bij. Cultuuroverdracht vormt vanouds de belangrijkste legitimatie van overheidsbemoeienis met kunst en erfgoed. Traditioneel krijgt het provinciale beleid vorm in subsidiëring van Kunst Centraal en Landschap Erfgoed Utrecht als bemiddelaars en netwerkorganisaties voor cultuureducatie. Nu herijken wij dit beleid.

De provincie wil stimuleren dat alle kinderen kennis maken met en deelnemen aan cultuur. Kinderen ontwikkelen daardoor vaardigheden die belangrijk zijn in een kennissamenleving, zoals een onderzoekende houding, reflectie en creativiteit. Daarmee geven wij hen de handvatten om cultuurconsument te worden. De provincie wil met haar cultuureducatiebeleid alle kinderen in het primair onderwijs de mogelijkheid geven om via school in aanraking te komen met kunst en cultureel erfgoed.

Beoogd effect

- Persoonlijke ontwikkeling van alle kinderen in de provincie Utrecht, door actieve kennismaking met kunst en cultureel erfgoed.
- Het ontwikkelen van besef en kennis van de geschiedenis van de eigen woonomgeving van kinderen.

Inzet van provincie

- Het stimuleren van bemiddeling tussen vraag en aanbod en het waarborgen van laagdrempelig en kwalitatief hoogwaardige programma's voor het onderwijs, zo efficiënt en effectief mogelijk.
- Advisering van scholen en culturele instellingen door Kunst Centraal en Landschap Erfgoed Utrecht. Deze instellingen hebben een goed netwerk bij onderwijs en (lokale) culturele instellingen, zijn een betrouwbare partner voor het onderwijs en bundelen kennis en expertise.
- Het veld stimuleren een gezamenlijke aanvraag voor de landelijke regeling Cultuureducatie met Kwaliteit in te dienen.

Mogelijke activiteiten

- Kunst Centraal en Landschap Erfgoed Utrecht zetten in op cultuureducatie (kunst- en erfgoededucatie) in het primair onderwijs (dus geen inzet meer op voortgezet onderwijs).
- Scholen adviseren over visie op cultuureducatie op school en de vraag van scholen daarin stimuleren (door Kunst Centraal en Landschap Erfgoed Utrecht).
- De scholen primair onderwijs ondersteunen met cultuureducatieve programma's zoals bijvoorbeeld het Cultuurprogramma (kennismaken met de lokale culturele omgeving) en het Kunstmenu (kennismaken met het professionele kunstaanbod).
- Het ondersteunen van lokale erfgoedinstellingen door Landschap Erfgoed Utrecht bij het ontwikkelen van aanbod voor het onderwijs en het stimuleren van educatie bij de prioritaire thema's van het provinciaal erfgoedbeleid.
- Mede vormgeven van de aanvraag voor de matchingsregeling 'Cultuureducatie met Kwaliteit' van het rijk. Deze regeling geeft scholen met ambitie op het gebied van cultuureducatie meer ruimte voor verdieping, en biedt ook mogelijkheden voor het ontwikkelen van regionaal aanbod. De provincie zal het veld stimuleren met een gezamenlijke aanvraag te komen. Voorwaarde bij de regeling is dat de provincie het beschikbare bedrag van het rijk matcht.

4.3.3 E-cultuur

De digitale revolutie beïnvloedt op allerlei manieren het culturele domein. Het varieert van de enorme 'gaming-industrie' tot het digitaal beschikbaar maken van historische bronnen. Het digitale domein biedt nieuwe mogelijkheden om meer bekendheid te geven aan bijzondere erfgoedlocaties en -bronnen in de provincie. Zo ontstaat zogenaamde E-cultuur. De ontwikkeling daarvan geeft ook een impuls aan de creative industrie, een prioriteit van provinciaal economisch beleid. Met inzet op E-cultuur kan worden voortgebouwd op het programma De Utrechtse Schatkamer (2009-2011) en de daarmee opgebouwde netwerken.

Publieksbereik is een onlosmakelijk onderdeel van erfgoed- en bibliotheekbeleid. Met inzet van het digitale domein kan het publieksbereik van Utrechts erfgoed op innovatieve wijze worden vergroot en verrijkt. Koppelingen tussen bijvoorbeeld archiefcontent en bibliotheekcontent kunnen een meerwaarde bieden. Investeren in E-cultuur creëert nieuwe samenwerkingsmogelijkheden met marktpartijen en levert met relatief geringe middelen een groot publieksbereik op. Hiermee kunnen we Utrecht ook in 2018 op de kaart zetten.

Beoogd effect

Het publieksbereik van Utrechts erfgoed vergroten en vernieuwen.

Inzet van provincie

In een programma willen wij onze rol onderzoeken in het stimuleren en ontwikkelen van E-cultuur.

Mogelijke activiteiten

- Ontwikkelen van een programma E-cultuur om het publieksbereik van Utrechts erfgoed te vergroten en te vernieuwen. Inhoudelijk gekoppeld aan de prioritaire erfgoedthema's. Uitvoering in nauwe samenwerking met commerciële partners, provinciale uitvoeringsorganisaties en bibliotheken. Provincie in faciliterende en regisserende rol: mogelijk maken dat erfgoedinstanties content leveren en marktpartijen apps ontwikkelen. Ook 'eigen' informatie zoals de Cultuurhistorische Atlas digitaal verder ontwikkelen en beschikbaar stellen (open data) en koppelingen bevorderen tussen erfgoedcontent en bibliotheekcontent.

Kunt u zich vinden in het voorstel voor bibliotheekbeleid?

- Wij gaan samen met gemeenten, met regionale bibliotheken en het Bibliotheek Service Centrum op weg naar een verregaande samenwerking dan wel fusie tot één provinciale bibliotheek.
- Wij financieren stelseltaken en projecten voor vernieuwing en verduurzaming.

Deelt u de volgende richtingen om het beleid cultuureducatie nader uit te werken?

- De provincie wil met haar cultuureducatiebeleid alle kinderen in het primair onderwijs de mogelijkheid geven om via school in aanraking te komen met kunst en cultureel erfgoed.
 - Het stimuleren van bemiddeling tussen vraag en aanbod en het waarborgen van laagdrempelig en kwalitatief hoogwaardige programma's voor het onderwijs.
 - Advisering van scholen en culturele instellingen door Kunst Centraal en Landschap Erfgoed Utrecht.

Deelt u de volgende richting om het begrip E-cultuur nader vorm te geven?

- Vormgeven aan het publieksbereik met nieuw accent op het digitale domein in een programma E-cultuur.

4.4 Cultuur en ondernemerschap

4.4.1 Programma cultureel ondernemerschap: Creativiteit en Innovatie

Met cultureel ondernemerschap bedoelen wij dat het belangrijk is dat kunstenaars en culturele instellingen minder afhankelijk worden van overheidssubsidies en ruimte scheppen voor eigen initiatief. Dit is in het huidige economische en politieke klimaat noodzakelijk. Eigen inkomsten van culturele instellingen variëren van 20 tot 50% van hun totale begroting. In de samenleving moet meer draagvlak en financiële steun ontstaan voor cultuur. Zo komt de verhouding tussen overheidsfinanciering en private financiering meer in balans. Hoge eigen inkomsten zijn een teken van groot maatschappelijk draagvlak. Hetzelfde geldt voor cofinanciering van projecten door meerdere subsidiegevers / fondsen en voor betrokkenheid van vrijwilligers en maatschappelijk organisaties. Ondernemerschap wordt daarom in de culturele sector steeds belangrijker. De provincie biedt de sector de kans zich te vernieuwen door te helpen bij het versterken van cultureel ondernemerschap.

We gaan daarvoor nieuwe beleidsinstrumenten ontwikkelen en inzetten. De tijd dat cultuurbeleid vooral bestond uit het toekennen van subsidies is voorbij. Dit komt niet alleen tot uiting in het programma Cultureel ondernemerschap: Creativiteit & Innovatie. Deze gedachten zullen ook vorm krijgen in alle aspecten en thema's van het cultuurbeleid. Van onze relatie met culturele instellingen tot onze eigen manier van werken. Voortdurend zullen we daarbij sturen op hoe het cultureel domein de kerntaken van de provincie kan versterken. Dat kan bijvoorbeeld zijn door het economische effect van de festivals die wij ondersteunen tot het overdragen van kennis over ruimtelijke kwaliteit, van het versterken van toerisme door het beleefbaar maken van erfgoed tot het bijdragen aan een topregio met de invulling van Utrecht Culturele Hoofdstad 2018.

Beoogd effect

Culturele instellingen zijn ondernemend en in de provincie Utrecht is een stevige culturele infrastructuur met veelzijdig cultuuraanbod.

Inzet van provincie

In een programma 'Cultureel ondernemerschap' willen wij onze rol onderzoeken en zullen we de culturele sector stimuleren in het zoeken van private financiering en verankering van resultaten.

Mogelijke activiteiten

- Bevorderen van ondernemerschap in de culturele sector door het stimuleren van uitwisseling van kennis en expertise, professionalisering van bedrijfsvoering en marketing, en innovatie en creativiteit in ondernemerschap.
- Onderzoeken van mogelijkheden om investeringen in de sector mogelijk te maken via innovatieve financieringsvormen en gebruik van privaat geld.
- Versterken van de positie van de culturele sector door hen positief in beeld te brengen en in te zetten bij de uitvoering van beleid.

Deelt u de volgende richtingen om 'cultuur en ondernemerschap' nader uit te werken?

- Bevorderen van ondernemerschap in de culturele sector.
- Onderzoeken van mogelijkheden om investeringen in de sector mogelijk te maken.
- Verstevigen van de positie van de culturele sector.

5. Voortgezet beleid

Sommige taken in het cultuurbeleid zijn niet nader genoemd in het coalitieakkoord omdat het ingezette beleid wordt voortgezet. Wij vermelden hier de taken die wij ook uitvoeren. Omdat ze wettelijk zijn, of de basis vormen van ons beleid.

Cultureel erfgoed

Het provinciaal erfgoedbeleid bestaat uit vijf componenten:

1. Ruimtelijk beleid

Erfgoed draagt bij aan ruimtelijke kwaliteit. Erfgoedbeleid is verweven met alle provinciale beleidsterreinen die omgevingsfuncties realiseren en vormt een integraal onderdeel van de provinciale ruimtelijke kerntaak. In de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie (en verordening) ligt vast welke gebieden van bijzondere cultuurhistorische waarde zijn.

2. Monumentenzorg en gebiedsontwikkeling

Dankzij restauratie en herbestemming worden waardevolle erfgoedobjecten behouden en waar mogelijk voor het publiek toegankelijk gemaakt. De provincie draagt met het Fonds Erfgoedparels en de Agenda Vitaal Platteland bij aan restauratie en herbestemming van bijzonder erfgoed.

3. Publieksbereik

Erfgoed is een bron van identiteit. Erfgoed behouden heeft alleen zin als mensen er ook kennis van kunnen nemen en ervan kunnen genieten. Behoud moet daarom altijd gepaard gaan met het toegankelijk maken van erfgoed voor het publiek.

4. Versterking erfgoedsector

De provincie ondersteunt erfgoedbeheerders en gemeenten bij de zorg voor het erfgoed, via Landschap Erfgoed Utrecht, de Monumentenwacht en het Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie.

5. Erfgoedbeheer

De provincie draagt (mede-)verantwoordelijkheid voor een aantal erfgoedlocaties, zoals Kasteel Amerongen, Slot Zuylen en de Utrechtse molens. Ook heeft de provincie een wettelijke verantwoordelijkheid voor het beheer van het Provinciaal archeologisch depot en vanaf 2012 voor beheer en ontsluiting van de provinciale archieven door Het Utrechts Archief.

In de cultuurnota zullen per beleidscomponent de relevante ontwikkelingen worden geschetst en zal de provinciale verantwoordelijkheid voor de komende jaren worden ingevuld.

Regionale omroep

De onafhankelijke, voor iedereen toegankelijke informatievoorziening die de regionale omroep biedt, is een basis in onze kennissamenleving. De regionale omroep heeft een taak in het bieden van informatieve, educatieve en culturele programma's voor een breed publiek. Ten aanzien van de regionale omroep richten wij ons als financier op een financiële gezonde situatie en verantwoord publieksbereik. Dit is een wettelijke taak. OCW heeft plannen om de regionale en landelijke omroep te integreren. Dit zal gevolgen hebben voor de positie en werkwijze van de regionale omroep en de rol van de provincie en zal uiteindelijk leiden tot het aanpassen van de Mediawet.

6. Proces naar een nieuwe cultuurnota

Besluitvormingsproces

- De uitwerking verloopt gefaseerd. De startnotitie wordt op 9 januari 2012 voorgelegd aan de commissie WMC. Vervolgens zullen wij deze notitie uitwerken tot een cultuurnota, waarin meer de concreetheid wordt gezocht ('wat gaat de provincie doen?'). De cultuurnota 2012-2018 sluit ook aan bij de landelijke en gemeentelijke ontwikkelingen.
- Naar aanleiding van de gesprekken met het veld over de startnotitie zullen we in de cultuurnota enige overkoepelende thema's benoemen.
- De nota wordt op 14 mei 2012 besproken door de commissie WMC en in juni vastgesteld door Provinciale Staten.

Versneld proces

Festivalbeleid

Om de instellingen tijdig duidelijkheid te bieden (en frictiekosten te voorkomen) en om in de pas te lopen met de gemeente en het landelijk beleid, moeten de festivals voor 1 februari 2012 hun aanvraag voor subsidie in kunnen dienen. Deze datum ligt eerder in het jaar dan voor andere instellingen omdat een adviescommissie adviseert over de aanvragen en de overheden hier vervolgens met elkaar over in gesprek gaan. Daarom hebben wij er voor gekozen vooruit te lopen op de besluitvorming met betrekking tot de cultuurnota en doen wij nu al een voorstel voor de criteria op basis waarvan de aanvragen zullen worden getoetst. Dit stuk ligt vandaag ook voor. Uiteindelijke subsidiëring volgt uit vaststelling van de cultuurnota door PS.

Cultuureducatiebeleid

Het jaarlijkse budget voor cultuureducatie wordt besteed in schooljaren. Dat heeft tot gevolg dat het geld voor 2013 wordt besteed van september 2012 tot en met augustus 2013. Daarom is het voor de instellingen die ons beleid op het gebied van cultuureducatie uitvoeren van belang tijdig duidelijkheid te hebben over de bestemming van de middelen. Mei of juni 2012 is te laat om een nieuw jaarprogramma te maken voor het schooljaar 2012-2013. Na de behandeling van deze startnotitie en met uw instemming zullen wij, vooruitlopend op de cultuurnota, uitgangspunten en een financieel kader formuleren op basis waarvan Kunst Centraal en Landschap Erfgoed Utrecht hun plannen kunnen vormgeven. De uitvoering van het beleid vindt vervolgens weer zijn plek in de cultuurnota 2012-2018.

Bibliotheekbeleid

De cyclus voor het indienen van de jaarplannen is 1 april, zodat het aansluit bij de indieningstermijn bij gemeenten. Om deze reden willen wij de meerjarenvisie/kader voor bibliotheken al voor die tijd gereed hebben. In deze startnotitie staat de grote lijn. Wij zullen deze lijn dit voorjaar 2012 uitwerken in het kader bibliotheekbeleid en met de cultuurnota ter informatie toezenden aan Provinciale Staten.

Stakeholders

Veel partners van de provincie zijn gesproken om te komen tot deze startnotitie. Dit zijn vooral instellingen met wie we in de huidige cultuurnota 2009-2012 een meerjarige relatie hebben. Alle stakeholders (culturele veld, gemeenten en anderen) zijn uitgenodigd voor het Cultuurforum op 24 november over ondernemerschap en draagvlak voor cultuur. In bijeenkomsten in februari en maart 2012 zullen we met alle stakeholders gesprekken voeren over de uitwerking van de gegeven richtingen in een cultuurnota 2012-2018.